

Vergaderjaar 2018–2019

32 637

Bedrijfslevenbeleid

Nr. 357

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 maart 2019

Zoals toegezegd tijdens het AO Techniekpact van 27 juni 2018, informeer ik u hierbij over de voortgang van het beleidsexperiment MKB!dee.¹ De relevantie en urgentie van het onderwerp van deze regeling blijken onder meer uit het aantal aanmeldingen voor MKB!dee (129). Mede daarom heb ik, in het kader van het MKB Actieplan, besloten om het budget voor MKB!dee in 2019 te verhogen naar € 7,5 miljoen.

Investeren in menselijk kapitaal

Het doel van MKB!dee is om investeringen door mkb-ondernemers in scholing en ontwikkeling van huidige en toekomstige werkenden te stimuleren. Uit onderzoek (bureaustudie en interviews) door het ministerie kwam naar voren dat mkb-ondernemers verschillende belemmeringen ondervinden als het gaat om investeringen in scholing en ontwikkeling. Een voorbeeld van zo'n belemmering is een ondernemer die niet investeert in menselijk kapitaal, omdat hij bang is dat de werknemer waarin geïnvesteerd zou worden, wordt weggekocht door een concurrent. Het kan ook gaan om een ondernemer die geen tijd of geld heeft voor investeringen in menselijk kapitaal, of een ondernemer die de betreffende medewerker niet tijdelijk kan missen voor het volgen van een opleiding. Ook komt het voor dat een ondernemer niet weet waar hij moet beginnen of hoe hij beleid op het gebied van menselijk kapitaal kan inrichten. Regelmatig ervaren mkb-ondernemers bovendien meerdere van deze belemmeringen tegelijkertijd, op deze manier versterken de belemmeringen elkaar.

De gedachte achter MKB!dee is dat de overheid niet voor ondernemers bedenkt hoe de belemmeringen weggenomen kunnen worden, maar dat ondernemers zelf uitgedaagd worden om te komen met oplossingen. Op

¹ Kamerstuk 32 637, nr. 319.

deze manier wordt gezocht naar prikkels die mkb-ondernemers stimuleren om meer te investeren in menselijk kapitaal.

MKB!dee is ontwikkeld in het kader van het Techniekpact. Met het oog op de snelle technologische ontwikkelingen, internationale concurrentie en maatschappelijke uitdagingen die niet kunnen worden opgelost zonder technologische innovatie, is het belangrijk om het technisch arbeidspotentieel te versterken. Uit cijfers van onder andere CBS en Eurostat blijkt echter dat het mkb, met name in technische sectoren, achterblijft qua investeringen in menselijk kapitaal. Uit arbeidsmarktrapportages kan indicatief worden afgeleid dat zonder bijkomend beleid de tekorten aan bèta-technisch geschoolden (verder) zullen toenemen.² Op korte en middellange termijn zijn daarom investeringen in om-, bij- en herscholing nodig. Zoals onder meer uiteengezet in de brief over Leven Lang Ontwikkelen (LLO)³, ziet dit kabinet de verantwoordelijkheid hiervoor primair bij werkgevers en werknemers. De rol van de overheid ligt in het scheppen van de juiste randvoorwaarden.

MKB!dee is een regeling waarmee de overheid de benodigde randvoorwaarden schept. Ondernemers moeten immers kunnen én willen investeren. Ook via andere kanalen, zoals de LLO-aanpak, wordt dit gestimuleerd. Zo is er in het meerjarenprogramma voor de LLO-aanpak afgesproken om leercultuur te stimuleren binnen het mkb. Hiervoor is in 2019 € 1,5 miljoen vrijgemaakt.⁴ Afgesproken is dat hierbij wordt voortgebouwd op reeds opgedane kennis, waaronder via MKB!dee. Het doet mij deugd dat de Tweede Kamer het belang van investeringen in menselijk kapitaal door mkb-ondernemers onderschrijft en daar recent een motie van het lid Wiersma c.s. (VVD) voor heeft aangenomen.⁵ Vanuit MKB!dee wordt bovendien verbinding gelegd met andere beleids-terreinen, zoals energie en klimaat, digitalisering en het MKB-Actieplan.

Om een goede indruk te krijgen van waar ondernemers tegenaan lopen en welke interventies werken, is gekozen voor de vorm van een experimentele subsidieregeling, waarin de nadruk ligt op leren. Alle ondernemers die meedoen aan MKB!dee zijn pioniers, die onder andere worden gevolgd door een onderzoeksbureau. Ook worden ze gestimuleerd om van elkaar te leren. Bij het ontwikkelen van toekomstig beleid worden de opgedane lessen meegenomen.

MKB!dee 2018

Het enthousiasme onder technische mkb-ondernemers om te pionieren door middel van MKB!dee is groot. De regeling werd in juli 2018 gepubliceerd en stond in september drie weken open. In totaal ontving de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) 129 aanvragen. Bij elkaar opgeteld werd voor ongeveer € 12 miljoen subsidie aangevraagd en waren er 270 bedrijven betrokken bij een aanvraag.

Binnen het bestaande subsidieplafond konden er 14 aanvragen worden toegekend. De aanvragen zijn gerangschikt en beoordeeld door een onafhankelijke adviescommissie, bestaande uit experts.⁶ De toegekende MKB!deeën zijn divers van aard: ze variëren van het ontwikkelen van instrumenten om voor ondernemers inzichtelijk te maken welke kennis en vaardigheden werknemers hebben tot het gebruik van *augmented reality*

² Zie de toelichting van de regeling: Stcrt. 2018, nr. 40633.

³ Kamerstuk 30 012, nr. 92.

⁴ Idem, pagina 13.

⁵ Kamerstuk 35 074, nr. 45.

⁶ Zie Stcrt. 2018, nr. 58722.

door zogeheten leermeesters. Een overzicht van de toegekende aanvragen gaat als bijlage bij deze brief⁷. Negen toegekende projecten zijn een samenwerkingsverband. Zes daarvan bestaan volledig uit mkb'ers. 80% van de toegekende partijen is een technisch mkb-ondernemer. Andere betrokken partijen zijn een brancheorganisatie, een O&O-fonds en een stichting voor kennisdeling. Het gemiddeld aantal werknemers van bedrijven die meedoen bij toegekende MKB!deeën is 36.

De meest genoemde belemmeringen hebben betrekking op financiële en kennis- en informatieaspecten. Tien toegekende MKB!deeën willen met hun project zulke belemmeringen wegnemen. De helft van de toegekende mkb-ideeën is gericht op het oplossen van zowel een knelpunt in de eigen onderneming als een knelpunt dat speelt bij technische mkb-ondernemers in het algemeen. Een kwart richt zich uitsluitend op een knelpunt binnen het eigen bedrijf. De overige 25% beoogt met hun project een knelpunt op te lossen dat bij technische mkb'ers in het algemeen speelt. Deze projecten nemen het initiatief voor meer samenwerking en kennisdeling tussen mkb-ondernemers en onderwijsinstellingen via bijvoorbeeld het oprichten van een platform of kenniscentrum.

Door de diversiteit van aanvragen, zowel gehonoreerd als niet-gehonoreerd, is er ruime gelegenheid om te leren van de pioniers. Hiertoe heeft het ministerie SEO Economische Onderzoek de opdracht gegeven om het effect van MKB!dee te onderzoeken.⁸ Relevante indicatoren om succes van de projecten te meten zijn onder andere de totale scholingsuitgaven, het aandeel werknemers dat scholing heeft gevolgd en het aantal vacatures per werknemer. Ook worden de ontvangers van toegekende aanvragen begeleid door Platform Talent voor Technologie (PTT), om de interventies en opgedane kennis maximaal te benutten. Succesvolle projecten kunnen dan worden opgeschaald en beschikbaar worden gesteld aan andere mkb-ondernemers.

Toekomst MKB!dee

Verhoging van de arbeidsproductiviteit is belangrijk voor de Nederlandse economie. Eén van de manieren om een stijging van de productiviteit te realiseren is via investeringen in menselijk kapitaal. Verhoging van de productiviteit is zeker niet de enige uitdaging. Zowel op het gebied van digitalisering als verduurzaming tekenen zich grote transitie af. Het mkb dient hierbij als de motor van verandering.⁹ Net als de productiviteits-groei, vraagt dit om investeren in mensen.

De ervaringen van MKB!dee in 2018 laten de potentie van deze aanpak zien. Om die reden heb ik besloten het budget voor 2019 te verhogen naar 7,5 miljoen euro. De experimentele regeling loopt tot en met 2021. De exacte hoogte van het beschikbare budget voor 2020 en 2021 wordt later bepaald.

Via het MKB-Actieplan werkt dit kabinet aan concrete oplossingen voor uitdagingen waar mkb-ondernemers mee worstelen. Tekort aan menselijk kapitaal is daar één van; veel meer mkb-ondernemers kampen met de belemmeringen die eerder zijn geconstateerd in het vooronderzoek voor MKB!dee. Daarom is tevens besloten om de subsidiemodule MKB!dee aan te passen, zodat ook andere mkb-ondernemers ideeën kunnen indienen. Hierbij blijft aparte aandacht voor de problemen waar

⁷ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

⁸ Recent heeft SEO de projectaanvraaganalyse opgeleverd. Zie bijlage 2, raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

⁹ Zie toelichting van de aangepaste regeling: Stcrt. 2019, nr. 13502.

technische mkb-ondernemers mee kampen. Daarnaast kunnen nu ook alle mkb-ondernemers die willen investeren in menselijk kapitaal met het oog op de effecten van digitalisering en de klimaat- en energietransitie een aanvraag indienen. Bovendien zal ik de aangepaste regeling langer openstellen, zodat mkb-ondernemers voldoende tijd hebben om een kwalitatief zo goed mogelijk onderbouwde aanvraag in te dienen. De aangepaste regeling is gepubliceerd op 7 maart jl. De regeling zal open gaan op 15 april 2019 en sluiten op 27 augustus 2019. Daarna zal de onafhankelijke adviescommissie zich over de aanvragen buigen. Eind 2019 worden de MKB!deeën voor dit jaar toegekend.

Tot slot

Een zekere mate van trots op alle ondernemers die al hebben deelgenomen aan MKB!dee is op zijn plaats. Zij zijn immers bereid om hun nek uit te steken voor het algemeen belang. Zij pionieren, zodat andere mkb-ondernemers en de rijksoverheid daar waardevolle lessen uit kunnen trekken. Sommigen gaan wellicht aan de slag zonder dat zij subsidie toegekend hebben gekregen. Daar ben ik deze ondernemers dankbaar voor. Het belang van voldoende investeringen in menselijk kapitaal is immers groot. Dat is goed voor de ondernemer en zijn bedrijf, de werknemers en de Nederlandse economie.

Er gaat kracht uit van de ideeën van ondernemers zelf. Door ondernemers deze ruimte te bieden hoop ik dat we oplossingen vinden voor de uitdagingen die voortvloeien uit snelle technologische ontwikkelingen, internationale concurrentie en maatschappelijke uitdagingen. Op deze manier draagt iedereen haar steentje bij aan een productiever en innovatiever mkb-peloton, want de sleutel daarvoor is investeren in mensen.

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,
M.C.G. Keijzer